

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

SPD jako pravicově populistický subjekt

Jana Dobrá

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

SPD jako pravicově populistický subjekt

Jana Dobrá

Vedoucí práce: PhDr. Petr Krčál, Ph.D.
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Plzni dne: .....

.....

Poděkování

Ráda bych využila možnosti poděkovat PhDr. Petru Krčálovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, poskytování drahocenných rad a času, který mi věnoval.

Obsah

ÚVOD	1
1 ÚVOD DO STUDIA POPULISMU	4
1.1 Populismus a soudobá demokracie.....	6
2 TEORETICKÝ RÁMEC POPULISMU	6
2.1 Populismus jako politický (komunikační) styl	7
2.2 Populismus jako politická strategie	7
2.3 Populismus jako neúplná ideologie.....	8
3 KONCEPTUALIZACE POPULISMU – ANALYTICKÉ JÁDRO	10
3.1 Lid a elita jako homogenní skupina.....	11
3.2 Antagonistický vztah lidu a elit	12
3.3 Lid jako suverén	13
4 SVOBODA A PŘÍMÁ DEMOKRACIE	14
5 METODOLOGIE A SBĚR DAT	16
6 OBSAHOVÁ ANALÝZA PROGRAMATIKY Hnutí	18
7 OBSAHOVÁ ANALÝZA PŘÍSPĚVKŮ NA FACEBOOKOVÉM ÚČTU Hnutí	23

7.1 První období: 24. dubna - 25. května.....	24
7.2 Druhé období: 25. května - 25. června	28
8 ZÁVĚR	30
9 ZDROJE	34
10 RESUMÉ	39

ÚVOD

SPD, neboli Svoboda a přímá demokracie, na kterou se bude tato bakalářská práce soustředit, je české politické hnutí. V čele tohoto silně personalizovaného politického subjektu od počátku stojí jeden ze dvou původních zakladatelů Tomio Okamura. Hnutí bylo založeno v roce 2015 v reakci na rozepře, jež se udály v hnutí „Úsvit přímé demokracie“ (od 19. června 2013 do 1. června 2014 známé pod názvem „Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury“), jemuž zmíněný politik předsedal. Druhým aktérem v procesu založení hnutí SPD je pak Radim Fiala, který taktéž zprvu působil v hnutí Úsvit přímé demokracie, které společně s Okamurou 5. května 2015 definitivně opustil. Svůj první úspěch SPD zaznamenala při volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2017, ze kterých vyšla se ziskem 10,64% (538 574) hlasů a v přepočtu tak obsadila 22 mandátů¹. V roce 2019 následovaly volby do Evropského parlamentu, ve kterých hnutí dosáhlo výsledku 9,14% (216 718) hlasů a mandáty SPD obsadila celkem dva². V parlamentu aktuálně zastává místo v opozici a představuje čtvrtý nejsilnější subjekt.

Svoboda a přímá demokracie se prezentuje jako „radikální hnutí“. Nelze popřít, že rétorika hnutí a celkové pojetí oficiálního politického i volebního programu vykazují již na první pohled znaky odpovídající populismu. Základním příkladem může být vymezování se vůči „zkažené“ elitě, cizincům, společenským odpadlíkům či Evropské unii, kteří jsou prezentováni jako nepřátelé. Učebnicovou ukázkou může být věta vyňatá z úvodu oficiálního politického programu hnutí. Je cílená vůči prvnímu zmíněnému bodu, elitě, kde hnutí uvádí „*Považujeme za nutné ukončit demo-demokracii, ve které vládnou*

---

¹ Dostupné na www.volby.cz/ <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>; staženo dne 12. 2. 2020

² Dostupné na www.volby.cz/ <https://www.volby.cz/pls/ep2019/ep11?xjazyk=CZ>; staženo dne 12. 2. 2020

kmotrovské stranické mafie. Falešné hry politických stran na levici a pravici přivedly naši republiku do bludného kruhu hlubokých dluhů, vysokých daní a krizí. Musíme prosadit změny, které vrátí občanům důvěru v budoucnost“. Výrok bychom tedy mohli jinými slovy interpretovat tak, že příčinou pomyslného neštěstí, ve kterém se stát zmítá je ona elita, která doposud lid okrádala a hnutí je jako jediné schopno hájit zájmy běžných občanů. SPD operuje s myšlenkou přímé demokracie, jíž nalézáme už v samotném názvu onoho subjektu. Tato myšlenka vychází právě z nedůvěry vůči oné „nepřátelské“ elitě. Předání nejvyšší moci do rukou řadových občanů, typicky prostřednictvím obecných referend, dle hnutí představuje nejlepší možný způsob řešení dané problematiky.

Hlavní náplní této práce je analyzovat data a optikou teorie populismu je interpretovat. Chceme-li tak učinit, je nezbytné se prvotně obeznámit s teorií populismu. Konkrétně tedy položit si otázku, co je to populismus a pokusit se pojem definovat z hlediska jednotlivých konceptů, neboť nic jako jednotná oficiálně uznávaná definice prozatím neexistuje. Za hlavní příčinu se považuje neshoda mezi politickými vědci týkající se stanovení kritérií, na základě kterých by se měl populismus ideálně posuzovat. Proto jsou definice nejasné a různorodé (Havlík – Pinková 2012: 124). Pracuje se nejčastěji se třemi základními druhy přístupů při výzkumu populismu. Na populismus se pohlíží jako na politický styl (Moffitt – Tormey 2014: 386), na politickou strategii (Weyland 2017: 16) a jako na neúplnou ideologii (Mudde 2004: 544). V této práci využiji posledního zmíněného přístupu, jehož využití je vhodné chceme-li zjistit, zda je možné označit určitou stranu či hnutí za populistické. Populistická strana by dle tohoto přístupu měla vykazovat nutné charakteristiky, jež teorie udává, a proto popsání přístupu měla vykazovat nutné charakteristiky, jež teorie udává, a proto popsání přístupu nejlépe pomůže k dosažení cíle této práce. Takto bude koncipována teoretická část této práce. Jejím hlavním cílem je určit kritéria populismu, na základě nichž budou analyzovány populistické apely.

Následuje část druhá věnovaná samotné analýze. Jako výzkumná metoda je užitá obsahová analýza, již bude podrobena programatika hnutí, která poskytuje základní představu o jeho cílech, smýšlení, vizích a hodnotách. Avšak programatika stran a hnutí jako taková obecně prezentuje pohled na relativní ideály, jako například budoucnost bez dluhů nebo zákaz zvyšování daní, jichž se subjekt snaží dosáhnout a ani v tomto případě nedochází k výjimce. Neodráží proto skutečné jednání pozorovaného subjektu v praxi a na základě této skutečnosti se po rozboru programatiky pozornost ubírá směrem k aktivitě a sebe prezentaci hnutí v rámci sociálních sítí, konkrétně na Facebooku. Hlavní předností a zároveň důvodem výběru je fakt, že zmíněná sociální síť nám poskytuje možnost pozorovat přímé reakce hnutí na aktuální společenské a politické dění. Při komunikaci na Facebooku hnutí nevyužívá svého oficiálního účtu. Pro tyto účely slouží v praxi oficiální účet předsedy Okamury pod názvem „Tomio Okamura – SPD“.

Cílem bakalářské práce je analyzovat optikou konceptu populismu jakožto neúplné ideologie programatiku hnutí a následně příspěvky hnutí na sociální síti Facebook. Na sociální síti budou analýze podléhat příspěvky v období měsíc před konáním posledních uskutečněných voleb na území České republiky, tudíž voleb do Evropského parlamentu v roce 2019, které proběhly 24. a 25. května. V tuto dobu byla kampaň z hlediska intenzity na pomyslném vrcholu. Analýze budou podrobena také příspěvky měsíc po volbách, kdy o výsledcích již bylo rozhodnuto. Bude tak možné zjistit, jestli se prezentace na sociálních sítích po uskutečněných volbách změnila, či nikoliv. Na základě výsledků analýzy bude možné určit, zdali je u hnutí populismus přítomný. Pro dosažení cíle práce je zapotřebí naformulovat si výzkumné otázky, které zní: 1/ Vykazuje programatika hnutí znaky populismu?, 2/ Vykazují aktivity prezentované na sociální síti Facebook znaky populismu?, 3/ Je možné označit SPD skutečně za „populistický subjekt“?

1 ÚVOD DO STUDIA POPULISMU

Populismus se bezesporu stal jedním z nejpoužívanějších konceptů současné politiky, médií a mnoha dalších. Termín s sebou přesto přináší nespočet otázek a zůstává v mnoha ohledech záhadným. Postupem času bylo na téma populismus vytvořeno množství knih a článků, jejichž cílem je vysvětlit jeho teoretický význam a praktický dopad. I přes toto úsilí zůstává pojem nejasně definovaný, často zneužívaný a někteří autoři dokonce kvůli jeho nejasnosti popírají jeho prospěšnost pro zkoumání politiky (Laclau 2005: 3–4).

Od Donalda Trumpa k Brexitu, tento politický fenomén 21. století byl používán k popisu vůdců, stran a hnutí po celém světě. Problém konceptu spočívá zejména v jeho vágnosti, příliš širokým užíváním a rozdílných interpretacích. Důsledek se odráží ve značné nejasnosti, frustraci a nepochopení konceptu (Pabriks 2017: 5). V mnohých případech z politické praxe termín označuje druh etiky s pejorativním nádechem, jenž slouží jako prostředkem pro diskreditaci politických oponentů, v krajních případech pro vyloučení ze slušné demokratické politiky. V praxi proto kdokoliv, kdo přináší občanům například líbivá témata, může být snadno označen jako „populistický“ (Mudde 2004: 541). Aby se vše ještě více komplikovalo, má populismus v různých zemích tendence být spojován s docela odlišnými jevy – od radikálně levicové španělské strany Podemos, až po krajně pravicovou francouzskou Národní frontu. Trend se nevyhnul ani České republice, v níž se v posledních letech populistickým subjektům daří.

Politický vědec Cas Mudde, z jehož myšlenek vychází hojně i tato práce, identifikuje ve svém článku „The populist Zeitgeist“ dvě pojetí populismu vyskytující se ve veřejných diskuzích. Dle prvního se populismus pojí s „hospodskou politikou“, jež se vyznačuje jednoduchým a emocionálním diskurzem. Na základě druhého pojetí je označován jako „oportunistická politika“, jež se snaží o rychlé, snadné a líbivé uspokojování potřeb voličů.

Mudde upozorňuje na časté zaměňování populismu s demagogií, se kterou může být v praxi často spojen. Tyto jevy jsou ale zcela odlišné. Demagogie může a nemusí být doprovodný jev k populismu (Mudde 2004: 542–543).

Je možné nalézt shodu alespoň na základních definičních kritériích konceptu populismu. Francisco Panizza vytyčuje tři klíčové elementy. Populismus vždy: 1) staví lid (tedy kromě velmi specifických kategorií lidí, kteří jsou naopak subjektem exkluzivní strategie) a elity jako homogenní skupiny, 2) zdůrazňuje konflikt mezi lidem a elitou a 3) lid je chápán jako morálně čistý aktér (Panizza 2005: 3–5).

Z hlediska vývoje je možné rozčlenit populismus do tří vln (Pauwels 2014: 13). Období první vlny bývá spojováno se dvěma odlišnými politickými hnutími, která vznikla na konci devatenáctého století - Narodníci v Rusku a Lidovou stranou v Severní Americe. Původ pojmu *populismus* někteří političtí vědci spojují právě s Lidovou stranou (*People's party*), jelikož jako „populista“ (*populist*) byl označován zástupce této strany (Balcere 2017: 20–22). Přestože byla obě historická hnutí v zásadních principech velmi odlišná, zůstává spojujícím faktorem, že se považovala za skutečné bojovníky proti zavedeným elitám současně bránící obyčejné lidi – rolníky a venkovany. Tento fakt vytvořil představu převládající do sedmdesátých let 20. století, že populismus má spojitost se zemědělstvím nebo že se jedná o revoltu ekonomicky zaostalých stagnujících skupin v rámci modernizující se společnosti (Müller 2017: 31).

Druhá vlna je záležitostí především druhé poloviny 20. století. Populismus bývá prvotně spojován se zeměmi v Latinské Americe, kde jsou populistická hnutí od počátku obecně svázána s autoritativními režimy politické levice v čele s charismatickými nacionalistickými vůdci. Ukázkovým příkladem může být bývalý diktátorský vůdce Juan Perón v Argentině. Třetí vlnou je poté myšlen populismus v evropském prostředí spjatý s příchodem nové pravice. Reprezentují ho strany jako francouzské Národní sdružení (dříve pod názvem Národní fronta),

rakouská FPÖ (Svobodná strana) nebo Vlámský blok v Belgii, mezi jejichž klíčová témata patří xenofobie, vlastenectví a migrace (Pauwels 2014: 15–17).

1.1 Populismus a soudobá demokracie

V debatě o populismu se nabízí otázka, zdali je tento fenomén prvkem demokracie nebo jejím popřením (Kubát 2016: 21). Samotná demokracie je široký nejednoznačný pojem, a proto ve výsledku může být celá diskuze vyvozena z její interpretace (Mudde 2004: 543). Ať už však demokracii chápeme jakkoliv, populismus vůči ní zaujímá nejednoznačný postoj.

Konfliktní názory na populismus a demokracii jsou často založeny na našem normativním chápání. Demokracii obvykle ztotožňujeme s něčím pozitivním a žádoucím, zatímco populismus je většinou vnímán zcela opačně, jako negativní a nežádoucí (Moffitt – Tormey 2014: 382). Populismus může mít jak pozitivní, tak negativní účinek. Pozitivní může být z hlediska politické angažovanosti. Má schopnost zvýšit politické zapojení skupin, které by byly jinak pravděpodobně pasivní a skupiny, jež se necítí být dostatečně zastupovány elitami, se mohou lépe vyjádřit, poněvadž „dostávají slovo“. Negativní efekt může vést k zneužívání pojmu lidové suverenity za účelem narušování institucí ochraňujících práva menšin nebo mohou být kvůli svému anti-pluralismu závažnou překážkou při tvorbě koalic, což může zapříčinit politické štěpení (Kubát: 21).

2 TEORETICKÝ RÁMEC POPULISMU

Na základních definičních kritériích populismu panuje mezi akademiky relativní shoda. Rozdílné přístupy ale zastávají při práci s konceptem, a tak existují tři základní koncepční přístupy, které v současné době převažují a jež jsou autory využívány. Na populismus lze nahlížet jako na specifický komunikační styl

politiky (Moffitt – Tormey 2014: 386), jako na politickou strategii (Weyland 2017: 16), případně jako na určitou formu neúplné ideologie (Mudde 2004: 544). Každý z konceptů využívá rozdílnou metodologii, jinou logiku a dochází tak k odlišným závěrům. V následující části budou tyto koncepty postupně představeny a bude zdůvodněn přístup, který byl zvolen pro získání stanovených cílů této práce.

2.1 Populismus jako politický (komunikační) styl

Jedná se o styl či formu politické komunikace, skrze kterou se politický aktér identifikuje s lidem a činí si nárok mluvit v jeho zájmu. Aktér se odvolává na lid, a tudíž veškeré kroky, které učiní, jsou legitimizovány jeho zájmem. Populismus jako politický (komunikační) styl se hojně užívá během kampaní, kdy se politický aktér vymezuje proti určitým nepřátelům nebo oponentům, a to vše v zájmu lidu. Je to také možný způsob odlišení se od ostatních politických aktérů. Ačkoliv se jedná o velice široký koncept, můžeme přesto vymezit několik základních charakteristik. Vzhled k tomu, že populisté promlouvají k „obyčejným“ lidem, je i jejich styl komunikace velmi prostý a lidový. Je stylizovaný tak, aby mu porozuměli všichni, k čemuž často využívají i zkratky a hesla³, avšak snaží se být obecně co nejméně konkrétní, čímž si zajišťují široké publikum. Při řešení problémů přicházejí na rozdíl od ostatních politických stran s velmi snadným, rychlým a razantním řešením (Canovan 1999: 5; Moffitt – Tormey 2014: 387–389).

2.2 Populismus jako politická strategie

Druhý přístup chápe populismus jako politickou strategii. Tuto koncepci definoval Kurt Weyland, který odlišil strategii od stylu. Populismus je dle Kurta

---

³ Příkladem takového „nicneříkajícího“ hesla cíleného na co nejširší publikum může být dnes již velmi známe „Make America great again“ užívané prezidentem Donaldem Trumpem (nejen) během jeho volební kampaně ve Spojených státech amerických.

Weylanda forma strategie, skrze kterou se politik buďto uchází o vládní moc, popřípadě jakou formou tuto moc vykonává. Je založena na přímé, nezprostředkované, neinstitutionalizované podpoře velkého počtu většinou neorganizovaných stoupenců, kteří politikovi pomáhají dosahovat jeho cílů. Zdůvodňování a legitimizace politik odvoláváním se na lidovou suverenitu je hlavní podstatou a zároveň odlišností od politického stylu (Weyland 2017: 16). Tento model se osvědčil při empirických analýzách převážně u autorů zabývajících se populistickými aktéry v Latinské Americe. Výzkum cílil na výběr jejich politik, politickou organizaci a formy mobilizace (Moffitt – Tormey 2014: 386).

Popsaný vědecký přístup k populismu jako k politické strategii má nicméně širší záběr, v čemž tkví jeho zásadní problém. Můžeme nalézt mnoho společenských hnutí, které odpovídají Weylandově definici, jako například církve, o kterých bychom jako o populistických obyčejně nikdy neuvažovali. S kritikou se potýká i tvrzení o neorganizovanosti, které v praxi vyvrací francouzské Národní sdružení nebo nizozemská Strana pro svobodu. Jsou to prototypy stran s pevně ukotveným institucionálním zázemím a jasnou strukturou (Moffitt – Tormey 2014: 386).

2.3 Populismus jako neúplná ideologie

Poslední možností je nahlížení na populismus jako na neúplnou ideologii (thin-centred ideology). Populismus jakožto ideologie je spojen s výzkumem radikálních hnutí hájících zájmy agrárníků v Rusku a Spojených státech na konci 19. století. Klasifikace populismu ve smyslu plnohodnotné ideologie nemá v dnešní době příliš zastánců. Většina autorů se shoduje na myšlence, že při výzkumu moderních politických subjektů je možné populismus koncipovat jako ideologii, avšak zcela jistě nikoliv jako ideologii plnohodnotnou. Zastánci tohoto přístupu jsou například i jedni z nejznámějších teoretiků populismu Cas Mudde a

Margaret Canovan. Cas Mudde definuje populismus jako takzvanou „thin-centred“ (neúplnou) ideologii. Zde je společnost ve své podstatě rozčleněna do dvou homogenních, navzájem nepřátelských skupin, a to na „my“ – lid a „oni“ – elity (Mudde 2004: 544). Lidé jsou „obyčejní“ a reprezentují homogenní „dobro“. Elity jsou „zkažené“ a jsou identifikovány jako homogenní „zlo“. Politik by pohledem této teorie neměl zastávat onu elitu, jak tomu bylo, ale měl by být hlasem „obyčejných lidí“ (Mudde 2004: 543; Mudde 2007: 1175).

Soudobý populismus nemůžeme stavět přímo na úroveň „plnohodnotným“ ideologiím jako je liberalismus či socialismus (Mudde 2004: 544). Naopak spojení populismu s „plnohodnotnými“ ideologiemi není dle Muddeho nic neobvyklého. V praxi často proniká do ostatních ideologií, jako je komunismus, ekologismus, nacionalismus nebo socialismus (Mudde 2004: 544). Populisté si kladou za cíl vysvobodit lid od nadvlády elit, přičemž nechtějí měnit způsob života a zničit systém jako takový. Chtějí pouze změnit postavení lidu v politickém systému, což je jeden z hlavních viditelných prvků, které odlišují populismus od klasických ideologií (Mudde 2004: 546–547).

Zmíněny byly pojmy „plnohodnotná“ a „neúplná“ ideologie. Plnohodnotná ideologie obsahuje konkrétní interpretace a uspořádání hlavních politických konceptů a obecný plán veřejné politiky, kterou specifická společnost vyžaduje (Freeden 1998: 50). Na druhé straně považování populismu za „neúplnou“ ideologii znamená uznat, že předává zřetelný soubor idejí o politice, které se proplétají s ideovými tradicemi úplných ideologií (Balcere 2017: 28).

Využití tohoto přístupu je obecně nejvhodnější v momentu, kdy chce pozorovatel zjistit, zda určitý politický subjekt nese ideologii populismu a zdali je možno ho označit jako „populistický“. Podle tohoto přístupu by populistický subjekt měl vykazovat veškeré nutné charakteristiky, jež udává teorie. Záměrem této práce je zjistit, jestli je hnutí SPD možné označit za populistické. To znamená zjistit, nakolik splňuje nutné charakteristiky, aby mohlo být označeno

za nositele populistické ideologie. Popsaný přístup proto k dosažení výsledku pomůže ze všech tří zmíněných přístupů nejlépe.

3 KONCEPTUALIZACE POPULISMU – ANALYTICKÉ JÁDRO

V předchozí kapitole byly představeny tři základní přístupy k populismu. Tato část bude zaměřena na to, jak lze populismus jakožto pojem vymežit. V akademické obci se jednotlivé definice populismu navzájem výrazně liší. Autoři se při svém zkoumání zaměřují na rozdílné stránky tohoto fenoménu, a to právě z důvodu rozdílných přístupů. Ve výsledku je proto samozřejmé, že jejich závěry jsou natolik odlišné (Panizza 2005: 1). Možností, jak populismus definovat, je vytyčit základní charakteristiky, které se vyskytují napříč různými přístupy. Francisco Panizza proto přichází s takzvaným „analytickým jádrem populismu“, které představuje konsenzus mezi veškerými názorovými proudy (Panizza 2005: 1–2). Na první pohled můžeme vypožorovat, že ve všech konceptech se pracuje s dvěma pojmy – lid a elity. Na těchto subjektech přístupy staví. Vzniká tak minimální definice populismu, která tvoří analytické jádro populismu vycházející z konceptu založeném na neustálém konfliktní vztahu mezi lidem a elitou. Na základě konsenzu mezi politickými vědci přichází Panizza se třemi základními znaky populismu. Uvádí: 1) Lid a elita jsou ve společnosti dvě homogenní skupiny; 2) Vztah mezi nimi je antagonistický; 3) Na lid je pohlíženo jako na morálně nezkaženého suveréna, kdežto elita je zkažená (Havlík – Pinková 2012: 126–128). Jednotlivé znaky budou v následující části práce představeny a využity při samotné analýze.

Jak už tomu bývá, i zde se najdou odpůrci. Na těchto charakteristikách panuje shoda, ale lze se setkat i dalšími minimálními definicemi. Jagers a Walgrave dělí minimální definici populismu na „thin populism“ (populismus používá apel na lid) a „thick populism“ (k odvolávání se na lid se přidává i anti-elitismus a vylučování populačních kategorií) (Moffitt – Tormey 2014: 387). Cas Mudde chápe jako jádro populismu tři elementy: lid, elity a obecnou vůli (Mudde

– Kaltwasser 2017: 16). Průnikem výše zmíněných charakteristik se dostáváme k samotné artikulaci výčtu znaků, které poslouží k dalšímu využití při samotné analýze v druhé části práce. Zmíněné body budou postupně v následujících podkapitolách rozpracovány.

3.1 Lid a elita jako homogenní skupina

Jádrem konceptu populismu je vztah lid versus elita. „Lid“ je populisty vnímán jako homogenní skupina se společnými zájmy, jako suverén a zdroj veškeré moci (Mudde 2004: 543–544). Součástí onoho lidu, ač se to může zdát na první pohled nelogické, není z principu každý občan dané země. I přes fakt, že je určitá osoba z právního a morálního hlediska občanem, jeho status může být populisty zpochybněn, jestliže nesdílí s populisty představu ohledně sjednocení lidu, jelikož to je cíl, kterého se populisté snaží dosáhnout, tudíž sjednotit svůj jediný autentický lid. Je to nositel kolektivních hodnot, který cílí k jednomu stejnému obecnému blahu díky společné vůli. Lid je sám o sobě nejvyšší hodnotou (Müller 2017: 10). Pojem „lid“ je sám dost vágní a není jasně definován. Mudde definuje tři nejčastější způsoby interpretace: lid jako „běžný lid“, jako „národ“ a „lid jako suverén“. Toto rozdělení se vždy pojí s dalšími znaky, jako je národnost, politická moc a socioekonomické poměry (Mudde – Kaltwasser 2017: 9).

Promlouvání k „obyčejnému lidu“, který je vyloučen z podílu na moci, a to jen pro svůj socioekonomický a sociokulturní statut, je jedním z nejčastějších apelů, které se v populistické praxi vyskytují (Mudde – Kaltwasser 2017: 11). Druhým významem je „lid jako suverén“. Toto pojetí definuje „lid“ nejen ve významu zdroje politické moci, ale také jako „vládce“. Suverénní lid pociťuje frustraci, jelikož jej elity nedostatečně zastupují. Třetím a posledním významem pojmu „lid“ je lid jako národ. Zde se pojem váže k odkazu na národní komunity, které obyvatelé tvoří a jsou definované občanským nebo etnickým způsobem (Mudde – Kaltwasser 2017). Sami populisté v praxi často vágnosti záměrně

využívají. Termín používají tak, aby nebylo jasné, na koho odkazují, což jim umožní apelovat na širokou vrstvu obyvatel (Müller 2017: 10).

Zatímco pojem „lid“ je svázán s nejnižšími hodnotami, pojem „elita“ z hlediska svého významu představuje přesný opak. Elita spolu sdílí, stejně jako lid, kolektivní vůli a hodnoty, ale ve srovnání s lidem je zkažená. Zájmy lidu jsou elitě druhořadé, ignorují jejich vůli a uzurpují si pro sebe privilegia, která přinesou výhody jen jim samotným. Jsou to viníci špatného stavu systému, ve kterém lid musí žít (Mudde – Kaltwasser 2017: 11–12). Jako elitu můžeme označit nesčetné množství subjektů, typicky elity ekonomické, sociální, nejrůznější intelektuály a nemusí se tedy jednat pouze o subjekty politické (Müller 2017: 34–35).

3.2 Antagonistický vztah lidu a elit

Druhým bodem je antagonismus lidu a elit. Je to základní vztah, na kterém populismus stojí (Panizza 2005: 28). Jedná se o nepřátelský vztah mezi tím, kdo má moc (elita) a tím, kdo ne (lid). Jelikož elita pracuje pouze ve prospěch svých vlastních zájmů prostřednictvím moci, kterou přivlastnila, je s ní lid v nepřátelském vztahu. Toto je jeden z hlavních argumentů kritiky elit. Další argumenty odkazují například na morální hodnoty – elita lže, je zkažená (Panizza 2005: 4).

Typický je apel na jednotný lid proti stranám a formacím, které tento národ rozdělují (Canovan 1999: 5). Populismus byl vždy chápán jako fenomén charakterizován odporem k establishmentu. Populisté ale nejsou radikální, jako typické anti-establishmentové strany. Jsou spíše reformističtí. Záměrem není proměnit společnost, ale změnit postavení lidí v politickém systému (Müller 2017: 79). Staví se proti zavedeným stranám a sebe prezentují jako úplně nový druh politického uskupení, nejčastěji v podobě politického hnutí. Nelze ho označit ani za anti-demokratický, protože stále hájí demokracii jako jediný

legitimní režim (Müller 2017: 81). Nekritizují demokracii jako takovou, ale pouze její fungování, tudíž stávající vládnoucí elitu a stranický systém (Mudde 2004: 546–547).

Populisté nejčastěji bojují se třemi skupinami nepřátel. První je určitá domácí elita, která může být vlivná v oblasti ekonomické, avšak nejčastěji bojují proti zmíněným „zkaženým“ politickým aktérům. Druzí jsou členové sociálních skupin, jejichž příslušníci jsou odlišní od většinové společnosti. V tomto případě populistické postoje typicky zneužívají předsudků. Staví se proti cizincům, etnickým menšinám, imigrantům, ale také vůči jiným minoritám, například intelektuálům, zástupcům mediální či akademické sféry. Tito jedinci přispívají k formování a směřování politiky a společnosti (Canovan 1999:4), které je často v nesouladu s přáním většiny. Populistická politika také bývá oproti politikám, které některé minority zvýhodňují. Poslední druh nepřátel jsou zahraniční subjekty, typicky světové mocnosti nebo mezinárodní organizace (Albertazzi – McDonnell 2008: 112).

3.3 Lid jako suverén

Obhajoba suverenity lidu se u populistů projevuje deklarovaným cílem navrátit lidu jakožto jedinému možnému morálnímu suverénu zpátky jeho moc, která mu byla ukradena a zneužita ve prospěch elit. Aby svět byl lepším místem, musí být upřednostňována vůle lidí (general will) oproti vůli elit (Mudde – Kaltwasser 2017: 12)

Pomocí zavedení prvků přímé demokracie usilují o vyšší zapojení lidí do procesu rozhodování a „navrácení jejich hlasu“, protože pouze tak lze zkorumpované elity oslabit (Canovan 1999: 13). Obhajoba přímé demokracie tudíž často doprovází populistické strany. Jak již bylo uvedeno, populisté nejdou proti samotnému systému, dokonce ani nemusí kritizovat podobu reprezentativní demokracie. Problémem je chování nemorálních elit, které systém zastupitelské

demokracie zneužívají pro své zájmy. Pomocí přímé demokracie se má také zvýšit důvěryhodnost přijímaných rozhodnutí, která v tomto případě přicházejí zdola a jsou vyjádřením vůle většiny. Jak již bylo podotknuto, apel kladený na zavedení přímé demokracii či pouze určitých prvků přímé demokracie není sám o sobě nutným atributem populismu (Havlík – Pinková 2012: 130–132). Jedná se spíše o důsledek populistického zdůrazňování lidu jako suveréna a konceptu obecné vůle, která má být na prvním místě.

4 SVOBODA A PŘÍMÁ DEMOKRACIE

Hnutí SPD bylo založeno po odchodu Tomia Okamury a Radima Fialy z hnutí Úsvit poté, co vygradovaly vnitrostranické konflikty. Programově se SPD snažila být silným radikálním subjektem, který ovládne téma migrace (Svačinová 2018: 165), což se ukázalo jako výborná politická intuice a tah na branku. V roce 2015 došlo v Evropské unii k vypuknutí „imigrační krize“, která svým rozsahem neměla obdoby. Ačkoliv Českou republiku krize reálně nezasáhla, politický a mediální dopad byl zásadní. Okamurova SPD se mezi několika nově vzniklými politickými subjekty projevila jako nejúspěšnější představitel tvrdé kritiky imigrace a evropské politiky. Svůj úspěch potvrdila i v národních volbách na podzim 2017. Volební výsledek 10,64 procenta hlasů předčil zisk Okamurovy předchozí strany i očekávání vycházející z většiny předvolebních výzkumů, a hnutí obsadilo 22 poslaneckých křesel (Svačinová 2018: 171). SPD je tak druhým stranickým projektem Tomia Okamury a zároveň druhým projektem, kterému se povedl vstup do Sněmovny, což ukazuje na jeho politické schopnosti. Jeho „kazatelská“ role, úspěšná i v jeho předchozím projektu, oslovila i podruhé. Programově navazuje SPD na původní cíle Úsvitu, tedy volání po přímé demokracii a kritika stávajícího politického systému. Přestože SPD deklarativně odmítá nálepkou krajní pravice, tak nejen svými tématy a eskapádami⁴, ale i

---

⁴ Například známý výrok ohledně státního vykoupení pozemků na místě bývalého koncentračního tábora v Letech u Písku, kvůli kterému bylo na Okamuru a Miloslava Roznera podáno trestní oznámení (Lidovky.cz 2018).

výběrem mezinárodních partnerů, k nimž se přihlásila, označení dostává (Svačinová 2018: 196).

Jak již bylo zmíněno, anti-imigrační rétorika je pro SPD naprosto zásadní. Zastávají nulovou toleranci vůči imigrantům a prosazují zpřísnění imigračního zákona (SPD nedatováno a). SPD v anti-imigrační rétorice využívá populistický apel, imigranty definuje jako homogenní skupinu, která různými způsoby stojí proti zájmům obyčejných Čechů. Ve zkratce – jediné, co s sebou přinese, budou pouze negativa spojená s nárůstem kriminality a ztrátou kulturní identity. Nelegální imigrace je v pojetí představitelů SPD zejména bezpečnostním rizikem. Odmítání imigrace je v rétorice SPD propojeno s dalšími, pro stranu důležitými tématy – kritikou Evropské unie, českých (vládních) politiků a mainstreamových médií.

Apel na odchod z Evropské unie začal už při ohlášení založení SPD, neboť dle nich je současný model Evropské unie ohrožením zájmů České republiky a svobody (SPD program Zahraniční politika: 3). Kritika Evropské unie je také často propojena s kritikou českých vládních politiků (českých elit), kteří podle SPD Evropské unii podlézají a přistupují na „diktát“ Bruselu, popřípadě Českou republiku „prodali“ Bruselu. Výrazy, které Okamura obecně ve vztahu k politickým oponentům používá, jsou např. podvodník, lhář, podrazák, korupčník, zloděj apod. (SPD nedatováno a). SPD je skeptická i v dalších otázkách spojených se členstvím České republiky v Unii. Odmítá přijetí eura či rozšiřování Unie o Ukrajinu. Negativní postoj zastává SPD i k NATO, byť není tak propracovaný. I o členství v NATO by podle SPD mělo proběhnout referendum.

Média, která jsou vůči SPD a Okamurovi kritická, ať už veřejnoprávní nebo soukromá (Hospodářské noviny či média sdružená pod Mafrou), jsou v dikci SPD spojována s prací „na zakázku“ pro vládní strany a záměrnou zaujatostí v neprospěch SPD. Představitelé SPD o nich mluví jako o prolhaných

či zmanipulovaných. Nařknutí médií z cenzury je běžnou metodou. Výpady proti „politickým neziskovkám“ (zde Demagog či Transparency International) mají podobný ráz (Svačinová 2018: 176).

5 METODOLOGIE A SBĚR DAT

Jak již bylo zmíněno, na populismus budu ve své práci nahlížet jako na neúplnou ideologii, a proto je teorie populismu Case Mudde pro tuto práci zásadní. Jeho definice je založena na představě, ve které je společnost rozdělena na dvě homogenní antagonistické skupiny, a to na „obyčejný“ lid a „zkažené“ elity („my“ versus „oni“) a politika by na základě argumentace populistů měla být vyjadřována vůlí lidu (Mudde – Kaltwasser 2017: 5–6). V teorii Case Mudde je možné zaregistrovat i charakteristiky, které Francisco Panizza považuje za analytické jádro populismu. Panizza vymezuje: 1) lid a elity jako homogenní skupiny, 2) antagonistický vztah lidu a elit 3) lid jako morální suverén. Cas Mudde pracuje s jádrovými znaky: 1) lid 2) elity a 3) obecná vůle. Můžeme postřehnout, že obě kategorizace spolu úzce souvisí. Identifikace a vymezení populistických znaků v analytické části práce se bude odvíjet od jádrových znaků obou autorů.

Na výzkum bude aplikována metoda obsahové analýzy, pomocí které budu analyzovat programatiku dostupnou k nalezení na oficiálních internetových stránkách hnutí a sebe prezentaci hnutí na sociální síti Facebook. Pro účely analýzy příspěvků sdílených na zmíněné sociální síti využiji profil „Tomio Okamura - SPD“, který slouží jako hlavní účet zmíněného subjektu. Data ze sociální sítě se vztahují k období měsíc před a měsíc po konání posledních uskutečněných voleb do Evropského parlamentu. Analyzované časové rozmezí počíná 24. dubnem 2019 a končí 25. červnem 2019. Co se týče sociálních sítí, jejich užívání politickými subjekty není žádnou novinkou. Skrze sociální sítě mohou vést aktéři permanentní volební kampaň a především „přímo“ oslovovat své voliče, což lze pokládat za jednu z příčin, proč jsou u populistů sociální sítě

tak oblíbené. Kampaň hnutí byla z hlediska své intenzity na pomyslném vrcholu právě měsíc před konáním voleb. Pokládám proto za relevantní zaměřit se právě na tento časový úsek. Období měsíc po volbách bylo do analýzy zahrnuto za účelem zjistit, zdali se hlavní podstata příspěvků změnila, či zůstala i nadále stejná.

Jako populistický bude identifikován programový bod či příspěvek na sociální síti, který odkazuje na 1) *lid nebo elitu jako homogenní skupiny*. Klíčové je zde upozornění na homogenitu, které se obvykle užívá při vymezování se vůči elitě – počínaje mezinárodními organizacemi (například Evropská unie, NATO) přes neziskové organizace, až k jednotlivým politickým stranám. Druhý apel, který jestliže bude v programu či příspěvku patrný, bude vyhodnocen jako populistický je 2) *antagonistický vztah mezi lidem a elitou*. Kritika může cílit na určitou domácí elitu, tudíž typicky různé anti-establishmentové apely, které s sebou nesou obviňování z korupce nebo popisování elit jako neschopných či prolhaných. Antagonistický vztah se může objevit i ve vztahu vůči sociálním skupinám odlišných od většinové společnosti. Spadají sem nejčastěji etnický odlišné menšiny (Romové, cizinci). Za minority ve společnosti budou považováni i intelektuálové a zástupci médií či akademického okruhu. Nepřátelský vztah může zahrnovat i již zmíněné zahraniční subjekty, typicky světové mocnosti a mezinárodní organizace. Poslední apel je na 3) *lid jako morální suverén*. U tohoto bodu je klíčový odkaz na navrácení moci z rukou elit do rukou lidu, a to například prostřednictvím zavedení prvků přímé demokracie, se kterou populisté často pracují. Konkrétním prvkem přímé demokracie vyzdvihovaného populisty jsou referenda, skrze které může lid rozhodovat o důležitých otázkách týkajících se jejich státu. Dále se zaměřím na poukazování na ohrožení suverenity lidu a stejně tak na kritiku stávajícího systému a podobu současné demokracie. Na konci bude vyhodnoceno, který apel z těchto tří zmíněných byl uplatněn nejvíce.

6 OBSAHOVÁ ANALÝZA PROGRAMATIKY HNUTÍ

Politický i volební program hnutí Svobody a přímé demokracie je k dispozici na oficiálních internetových stránkách. Základní politický program, který byl schválen na první ideové konferenci v prosinci 2015 (SPD - Svoboda a přímá demokracie 2016: 3) ideově staví na politickém programu Okamurovo prvního politického hnutí Úsvit. V úvodu politického programu dominuje důraz na vlastenectví projevující se zejména odporem k nelegální imigraci, islámu a požadavek přímé demokracie ve formě referend o důležitých otázkách, včetně například vystoupení z Evropské unie nebo NATO. Zmíněny jsou i kmotrovské mafie a tradiční strany, které přivedly zemi do dluhů a neštěstí.

Navazuje takzvané ideové desatero, které téměř kopíruje desatero zaniklého hnutí Úsvit. V deseti rozpracovaných bodech shrnuje SPD základní body svého politického programu. Bod číslo jedna je pojmenován „*Chceme radikální změnu politického systému, chceme přímou demokracii, referendum a odvolatelnost politiků*“. V tomto bodě se zavazují „[...] prosazovat uzákonění širokého referenda jako nejvyššího projevu vůle občanů“, a proto „*Občané musí mít právo v referendu rozhodovat o zásadních otázkách týkajících se budoucnosti země*“ (SPD nedatováno a). Na první pohled lze zaznamenat jasný populistický apel na *lid jako morálního suveréna*. Objevuje se zde kritika stávajícího politického systému, který upozaduje lid a nedává mu možnost podílet se na rozhodování. Navrhují proto zavedení přímé demokracie, která by lidu udělila moc a vrátila mu zpátky odcizenou suverenitu.

Bod číslo dva nese název „*Osobní, hmotná a trestní odpovědnost politiků*“. Odmítají „[...] tunelování školství, životního prostředí, zdravotnictví, bezpečnosti země a sociálních služeb drahými a nefunkčními projekty. Veřejný sektor musí sloužit občanům a ne k obohacování kmotrovských stranických mafii. Za korupci a rozkrádání veřejných prostředků musí následovat trest. Viníci musí být odhaleni, souzeni a přísně trestáni“ (SPD nedatováno a). Jasně zřetelná je

kritika elit, které jsou obviněny z tunelování, korupce, rozkrádání, sebeobohacování, a to vše na úkor lidu. Lid a očerněné elity jsou v tomto případě v antagonistickém vztahu. Bod číslo dva je proto prokazatelně dalším, který splňuje podmínky, na základě kterých může být označen jako populistický.

„*Chceme zákon o prokázání původu majetku*“ (SPD nedatováno a), tak zní třetí bod politického programu. V tomto bodě pojednávajícím o nabytí majetku lze narazit na výroky: „*Co zloději ukradli, musí vrátit! [...] Nelze připustit zbohatnutí politicko-korupční mafie na úkor ostatních občanů.*“ (SPD nedatováno a). Opětovně dochází k očerňování elit a prezentování lidu jako dotčeného a morálního. Vymezený jádrový znak populismu *antagonistického vztahu mezi lidem a elitou* je naplněn.

Stejný jádrový znak se vykytuje hned v dalším bodě „*Konec zvyšování daní*“. První věta: „*Daně občanů nemohou sloužit na nehospodárné a nepotřebné projekty politických kmotrů vlád a stranických sekretariátů.*“ (SPD nedatováno a) téměř ukázkově vykresluje zkažené elity, v tomto případě vládní aktéry a stranické sekretariáty, jenž nerozvážně nakládají s penězi, které požadují po lidu.

Následují body „*Budeme vytvářet nová pracovní místa – podpoříme proto podnikatele a živnostníky*“; „*Nedovolme další okrádání občanů lichvářskou a exekutorskou mafii*“ a „*Chceme právo a spravedlnost. Chceme stát sloužící občanům*“ (SPD nedatováno a). V rozpracování žádného z těchto tří zmíněných nebyl zaznamenán odkaz na *lid nebo elitu jako homogenní skupiny; antagonistický vztah mezi lidem a elitou* ani *lid jako morální suverén*. Nebyly tudíž naplněny jádrové znaky populismu, a proto nejsou posouzeny jako populistické.

To samé nelze říct o bodu číslo osm, který následuje. Je nazván „*Nechceme drahý a nefunkční sociální systém, chceme systém podporující*

všechny slušné lidi – seniory, rodiny s dětmi, zdravotně postižené občany i děti ohrožené bídou“ (SPD nedatováno a). Jeho obsah zní: „Je pro nás nepřijatelné dále tolerovat systém, kde vzniká vrstva lidí, kteří již nemají zájem pracovat, neznají slova jako povinnost a odpovědnost a terorizují své okolí kriminalitou. Na druhé straně tento systém šikanuje a ponižuje řádné občany, kteří se ocitli v nouzi. Jsme proti pozitivní diskriminaci. Zjednodušíme systém a zavedeme strop pro výši sociální podpory pro občany, kteří nežijí řádným životem. Podpora nesmí umožnit lenochům žít lépe než lidem, kteří pracují. Podporu zaslouží pouze ti, kteří vedou řádný život a řádně vychovávají děti“ (SPD nedatováno a). Zde užívá SPD *antagonistického vztahu mezi lidem a elitou*. Útočně cílí na etnicky odlišné sociální skupiny ve společnosti, které jsou státem pozitivně diskriminovány a podílejí se na šikaně „řádného“ lidu. Je to totiž právě „obyčejný“ lid, který ačkoliv je morální a žije „jak se patří“, nakonec stejně doplácí na „neřádný“ způsob života sociálních skupin, který je navíc státem podporovaný. V předposledním bodě „*Chceme budoucnost bez dluhů*“ (SPD nedatováno a), ve kterém hnutí navrhuje ekonomická opatření po vzoru Švýcarské konfederace, nebyl zaznamenán žádný z vydefinovaných znaků populismu.

Bohatý na výskyt populistických jádrových znaků je poslední, desátý bod politického programu „*Nechceme být provincií EU, chceme rozvíjet a bránit suverénní Českou republiku*“ (SPD nedatováno a). Náplní bodu je: „[...] požadovat referendum o každém předání státní suverenity na orgány EU a referendum o vystoupení z EU. [...] *Nechceme Evropu nesystémových dotací, dávek a úředníků. Chceme přísné podmínky imigrační politiky České republiky. Nechceme zde nepřizpůsobivé imigranty nebo příchod islámských náboženských fanatiků. [...]. Policie České republiky musí zahájit účinnou kontrolu hranic a zpravodajské složky musí důsledně sledovat islamisty podporující džihád a šariú. Orgány činné v trestním řízení musí důsledně postihovat projevy radikálního islámu. Je nezbytná nová koncepce České armády. Podpoříme posílení systému*

aktivních záloh a zapojení občanů do obrany země. Armáda musí ukončit zahraniční expedice bez mandátu OSN a neodkladně se začít připravovat k obraně země“ (SPD nedatováno a). Patrný je odkaz na *lid a elity jako homogenní skupiny*, pomocí něhož je vykreslován nepřítel, zde konkrétně organizace Evropská unie. Mezi lidem a etnicky a nábožensky odlišnými skupinami, jako jsou „nepřizpůsobiví“ imigranti a muslimové, panuje jasně vykreslený antagonistický vztah. Hnutí zde apeluje i na *lid jako morálního suveréna*. Lidu (občanům) by mělo být umožněno hlasovat prostřednictvím referenda o vystoupení z Evropské unie, jež si pro sebe uzurpuje moc, která musí být navrácena zpět lidu. Tímto posledním bodem se uzavírá politický program hnutí, jehož desatero obsahuje, jak se ukázalo, nadpoloviční většinu bodů, které lze označit jako populistické. V politickém programu bylo užito všech základních jádrových znaků populismu, avšak nejvíce převládal odkaz na *antagonistický vztah mezi lidem a elitou*.

Po základním politickém programu je představen volební program. Volební program hnutí je sestaven tentokrát pouze z osmi bodů, které jsou ale rozpracovanější, než je tomu u bodů základního politického programu. Myšlenkově na politický program přímo navazuje a mnohá tvrzení a apely se doslovně opakují. Základními tématy zde jsou: zavedení prvků přímé demokracie; kritika Evropské unie, NATO a OSN; kritika migrantů a etnicky odlišných členů společnosti, zde již uváděni jako „parazit“, kteří zneužívají sociálního systému. Naprosto nejvýraznější apel je kladen na nutnost vystoupení z Evropské unie, k čemuž hnutí přidává i lehké nastínění případných kroků, které by po vystoupení učinilo. V tomto programu je možné zaznamenat výraznější anti-establishmentový apel, včetně výčtu několika konkrétních jmen – „pan Babiš, pan Sobotka, pan Kalousek“. Zmíněnými body programu jsou „*Demokracii a svobodu - Už nikdy o nás bez nás.*“; „*Ne islámu, ne teroristům. Víc je bezpečnost našich občanů.*“; „*Konec diktátu EU. Odejdemo po anglicku.*“; „*Spravedlnost pro každého.*“; „*Peníze pracujícím rodinám a důchodcům. Ne*

imigrantům, ne parazitům.“; „Vyšší platy - paušální a jednoduché daně.“; „Konec rozkrádání země. Naše přírodní bohatství zpět do rukou státu.“ a poslední „Vzdělání dětí a zdraví občanů na prvním místě.“ (SPD nedatováno b).

Z důvodu, že se zde veškerá již analyzovaná témata opakují, shledávám jako nepřínosné body opětovně jednotlivě podrobovat obsahové analýze, neboť by došlo k naplnění stejných jádrových znaků populismu. Za analýzu nicméně stojí výroky, které v sobě zahrnují kritiku Evropské unie. Vyplývá zde na povrch, jak moc odmítavý a tvrdý postoj vůči této organizaci hnutí zastává. Důvodem výběru je i skutečnost, že druhá polovina analytické části této práce bude zaměřena na seberepresentaci hnutí v rámci sociální sítě v období konaných voleb do Evropského parlamentu, kterých se hnutí účastnilo, a proto je přínosné se s jejich veřejně prezentovaným postojem k Evropské unii seznámit blíže.

Této kritice je věnován bod číslo tři *„Konec diktátu EU. Odejeme po anglicku.“* (SPD nedatováno b). Začíná slovy: *„Vážení přátelé, Česká republika není suverénní zemí. Naše země je podřízena diktátu Evropské unie. Evropská unie určuje, jaké zákony v naší zemi budou platit, a naše právo je podřízeno právu evropskému“* (SPD nedatováno b). Naprosto jasně je v tomto krátkém úryvku vymezen lid a elity (Evropská unie) jako homogenní skupiny. Bod pokračuje větami: *„Už je Evropskou unií rozhodnuto o prosazování volebního práva cizinců, přijetí eura, a Evropská unie připravuje přerozdělení imigrantů mezi své členské země. Provádí se plán na multikulturní evropský super stát, kde Česká republika bude pouze bezvýznamná administrativní jednotka. Nemůžeme se spokojit s budoucností tohoto novodobého protektorátu [...] Nejdříve navrhne Evropské unii jednání o změně podmínek členství v EU. Pokud do šesti měsíců nedosáhneme požadovaných výsledků, vyhlásíme referendum o vystoupení naší země z Evropské unie. [...]“* (SPD nedatováno b). Jinými slovy – o odcizení suverenity země již není pochyb, Evropská unie tak učinila. Tuto

skutečnost nelze nadále tolerovat, je nutné moc lidu navrátit. Politický program hnutí obsahuje taktéž všechny vydefinované populistické znaky.

7 OBSAHOVÁ ANALÝZA PŘÍSPĚVKŮ NA FACEBOOKOVÉM ÚČTU Hnutí

Facebookový účet „Tomio Okamura – SPD“⁵, který bude v následující části podroben analýze, dosahuje nejvyšší popularity a podpory ve srovnání s ostatními facebookovými účty českých politických stran a hnutí. Tento fakt se projevuje velikostí fanouškovské základny, tudíž označuje počet sledujících a počet uživatelů, kterým se stránka líbí. Celkem 250 877 uživatelů sociální sítě profil „Tomio Okamura – SPD“ sleduje a 257 952 označilo profil jako „to se mi líbí“. Prostřednictvím Facebooku je umožněna přímá komunikace s lidmi a pod jednotlivými příspěvky pak probíhá diskuze, do které se zapojují jak tito lidé, tak samotní představitelé hnutí. Mezi těmito skupinami tak dochází k neustálé „přímé“ interakci.

Ve stanoveném časovém rozmezí počínaje 24. dubnem 2019 a končíc 25. červnem 2019, tudíž měsíc před a měsíc po konaných volbách do Evropského parlamentu, zveřejnil Tomio Okamura celkem 144 příspěvků, z toho 88 jich bylo uveřejněno v období jednoho měsíce před konanými volbami. Toto číslo je ve srovnáním s ostatními měsíčními úseky jednoznačně nadprůměrné, což se dá přisuzovat vrcholící volební kampani, která v tuto dobu probíhala. V tomto časovém úseku bylo vyhodnoceno 54 příspěvků jako populistických. Počet uveřejněných příspěvků v období jednoho měsíce po uskutečněných volbách do Evropského parlamentu činil 55 a jako populistických bylo vyhodnoceno 33 z nich. V prvním časovém úseku naprostá většina příspěvků cílila na kritiku Evropské unie. V negativních souvislostech byl pojem „Evropská unie“ zmíněn ve 42 (z celkových 88) příspěvcích. V druhém období trend ve vymezení se

vůči zmíněné mezinárodní organizaci klesal, v negativních souvislostech byla zmíněna dvanáctkrát (z celkových 55).

7.1 První období: 24. dubna - 25. května

Z vydefinovaných jádrových znaků populismu nejvýznamněji převažuje odkaz na *lid a elity jako homogenní skupiny*, jenž je uplatňován ve snaze vykreslit nepřítele, zde nejčastěji Evropskou unii. Za nepřítele označuje Tomio Okamura na svém profilu i vládu České republiky, do které ve svých příspěvcích řadí taktéž KSČM, která ve skutečnosti členem vládní koalice oficiálně není. V tomto vztahu navíc uplatňuje pojmy jako „sluníčkáři“, „eurofilové“ a „bruselští kolaboranti“, což jsou sice nejasně definované pojmy, avšak se silným pejorativním nádechem vytvořené za účelem označení nepřátel, jejichž činy jsou následně prezentovány jako „zoufalosti“. Znak homogenosti se vyskytuje i při výpadech vůči neziskovým organizacím a vybraným médiím, jako je například Česká televize, Hospodářské noviny a televize Nova (Okamura 2019a; Okamura 2019b; Okamura 2019c). Jádrový znak populismu *antagonistického rozdělování společnosti na „my“ versus „oni“* panuje nejvýrazněji mezi lidem a migranty hlásícími se k islámskému náboženství, kteří jsou prezentováni zejména jako hrozba z hlediska bezpečnosti⁵. Dále jsou hojně uplatňovány anti-establishmentové apely, kde je vláda označována jako neschopná nebo „zkorumpovaná“ (Evropská unie vládní politiky finančně odměňuje za svou loajalitu). Hnutí stejně tak ve svých příspěvcích apeluje na *lid jako morálního suveréna*, který trpí pod nadvládou Evropské unie a politických elit, přičemž vyzdvihují lid a prezentují ho jako morálně čistý. Lidu (občanům) by proto měla být navrácena moc z rukou zmíněných elit, jež si ji pro sebe uzurpují. Stejně tak

---

⁵ Tento facebookový profil slouží jako osobní účet předsedy hnutí a zároveň jako oficiální účet celého hnutí SPD. Tomio Okamura zde vystupuje v roli hlavního mluvčího politického subjektu, neboť většina jeho příspěvků je psána jménem hnutí.

⁶ Okamura například ve svém příspěvku vyjadřuje obavu, že Česká republika dopadne „[...] stejně jako islamizované Německo a další státy západní Evropy, kde se mnohdy lidé bojí vyjít na ulici, aby je nepobodali či nezavraždili imigranti. [...]“ (Okamura 2019l).

musí být lidu navrácena suverenita, kterou odcizila Evropská unie a „západní mocnosti“.

Jak bylo výše zmíněno, v příspěvcích nejčastěji docházelo k naplnění jádrového znaku populismu při prezentaci *lidu a elit jako homogenních skupin*, přičemž jako nepřátelská elita je prezentována v první řadě Evropská unie (někdy uváděna pouze jako „Brusel“). Tato organizace je dle výroků Tomia Okamury prezentovaných na profilu viníkem migrační krize, ztráty české suverenity a špatných životních podmínek občanů. Příkladem takového příspěvku může být: „[...] *Tak takhle jsme dopadli kvůli Evropské unii, její zemědělské politice a kvůli politikům, kteří podporují EU...*“ (Okamura 2019d), který vznikl konkrétně v reakci na vysokou cenu potravin, nebo „[...] *Evropská unie zničila české zemědělství. Za současné nekvalitní potraviny, které zde konzumujeme, můžeme poděkovat Bruselu! Čeští zemědělci totiž nebyli schopni konkurovat zemědělcům z EU, když ti dostávali mnohem větší dotace. [...]*“ (Okamura 2019e). Tento znak byl taktéž téměř ukázkově naplněn v příspěvku „[...] *Je na nás zda Evropa zůstane evropská, nebo se jim [evropským elitám] podaří Evropu islamizovat a zbavit ji veškerých evropských hodnot, tradic a svobod ve jménu vlády elit Evropské unie. [...]*“ (Okamura 2019f), kde je mimo zmíněného jádrového znaku populismu rovněž obsažen apel na suverenitu, tudíž je naplněn *jádrový znak lid jako morální suverén*.

V teoretické části práce byla elita definována jako homogenní skupina, pro níž jsou zájmy lidu druhořadé, ignorují vůli lidu a přivlastňují si pro sebe privilegia, která přinesou výhody jen jim samotným. Jsou to viníci špatného stavu systému, ve kterém lid musí žít (Mudde – Kaltwasser 2017: 11–12). Přesně tato charakteristika je při Okamurovo líčení elit uplatňována. Navíc je podotýkáno, že ony „bruselské elity“, které jsou v příspěvcích nejhojněji zmiňovány, jsou „[...] *zcela odtržené od reálného života občanů evropských států [...]*“ (Okamura 2019g).

Důležité je ale poznamenat, že obsahově jsou příspěvky vymezující se vůči Evropské unii více méně totožné. Mnohé fráze jsou opakovány. Jsou připomínány jak staré, tak nové „přešlapy“ a „zákeřnosti“, jichž se Evropská unie a evropské elity dopustily. Takovéto příspěvky jsou navíc vždy v tomto předvolebním období zakončeny výzvou „*Pokud nechcete současnou Evropskou unii, pokud nechcete euro, pokud nechcete, aby nás ovládali lidé jako Juncker, Merkelová, Macron či Soros, hlasujte prosím pro hnutí SPD ve volbách do Evropského parlamentu 24. a 25. května. Společně s dalšími vlasteneckými stranami a politiky jako Matteo Salvini, Marine Le Pen, Viktor Orbán či Geert Wilders zabráníme diktatuře Bruselu. Nebudeme jejich protektorát. Volby do Evropského parlamentu jsou REFERENDEM O EVROPSKÉ UNII a o IMIGRACI!*“ (Okamura 2019h), již samotnou můžeme identifikovat jako populistickou, a to na základě důrazu na suverenitu lidu, čímž je naplněn jádrový znak *lid jako morální suverén*.

V následujícím příspěvku dochází kromě zmíněného jádrového znaku populismu *rozdělování lidu nebo elit jako homogenních skupin* taktéž k téměř ukázkovému naplnění znaku *lid jako morální suverén* při odkazu na navrácení moci zpět do rukou lidu, přičemž onen lid je vychvalován jako slušný a morálně čistý. „[...] Evropská unie se zjevně inspirovala sovětskou Brežněvovou doktrínou omezené suverenity a připravuje nástroje, kterým chce přimět k poslušnosti neposlušné národní státy, které například odmítají imigraci, gender a multikulturalismu. [...] Tyto „evropské hodnoty“ vnucované Bruselem jsou ale sluníčkářské. Evropská unie nám chce tímto způsobem vnucovat sluníčkářský neomarxismus jako státní ideologii. To hnutí SPD naprosto odmítá. Slušní lidé si zaslouží více peněz, spravedlnosti a bezpečí. Pokud odmítáte diktát EU a sluníčkářů a nechcete, aby Vám vládli lidi jako Merkelová, Juncker či Macron, volte prosím [...] hnutí SPD“ (Okamura 2019i). Oba jádrové znaky jsou stejně tak obsaženy v příspěvku „*Podobně jako v roce 1938 nemůžeme spoléhat na dnes již zdegenerovaný takzvaný Západ reprezentovaný Německem a Francií,*

kteřé s námi mají zlé úmysly. Jsme pro ně jenom kolonie, ve kteřé vidí odbytiště pro své šmejdy, levnou pracovní sílu a místo, ze kteřého mohou vysávat zisky. Budujme společně naši střední Evropu, kteřá se ubrání před islámem i velmocemi, kteřé by nám chtěly diktovat“ (Okamura 2019j), kde je rétorika už poněkud radikálnější. V principu je řečeno – nepřítel je „zdegenerovaný“ západ, kteřý chce naši zemi ovládnout.

V nemalém množství je v příspěvcích využit jádrový znak populismu při *antagonistickém rozdělování společnosti na „my“ a „oni“*. Následující příspěvky nastíní, jakými způsoby je tento znak využíván. Antagonismus byl nejčastěji uplatňován ve vztahu k imigrantům, což stejně jako postoj k Evropské unii přímo vychází z programatiky hnutí. Ve vztahu k migrantům vyznávajícím islám zastávají vysoce odmítavý postoj. *„My říkáme, že islám je nenávistná ideologie, jejíž propagace by měla být zakázána!“ (Okamura 2019k)*. Zdůrazňování nebezpečnosti muslimských a afrických imigrantů pro společnost se vyskytuje napříč všemi anti-imigračními příspěvky. *„[...] Hnutí SPD nechce, abychom dopadli stejně jako islamizované Německo a další státy západní Evropy, kde se mnohdy lidé bojí vyjít na ulici, aby je nepobodali či nezavraždili imigranti. [...]“ (Okamura 2019l)*.

Antagonismu se dopouštějí rovněž skřze anti-establishmentové apely. Vládní elity byly prezentovány někdy jako neschopné – *„[...] Vláda ANO, ČSSD A KSČM na problém dvojí kvality potravin kašle a neřeší ho“ (Okamura 2019m)*, někdy jako zkorumpované a zkažené – *„[...] Na pódiu řeční poslanci ODS, ČSSD, KDU-ČSL a Kalouskovy TOP09, kteři mají hlavní podíl na privatizačních zločinech, na současném stavu kolem exekucí, zdravotnictví či šíleně nízkých důchodech“ (Okamura 2019n)* a jindy zase jako kolaboranti Evropské unie *„Premiér Andrej Babiš jménem ČR mlčky odsouhlasil další eurohujerský „budovatelský dokument“, aby se zalíbil Bruselu! [...]“*. Obecně lze postoj

k vládě shrnout větou „*Hnutí SPD považuje současnou vládu ANO, ČSSD a KSČM za špatný projekt. [...]*“ (Okamura 2019o).

Antagonismus lze zaznamenat i ve vztahu k jednotlivým mediálním aktérům. Při pomyslném pranýřování dochází k jejich očerňování. Okamura v příspěvku odkazuje na redaktory České televize Marka Wollnera, Noru Fridrichovou a Václava Moravce. „*[...] Přitom právě tito redaktori, kteří jsou doslova probruselskými aktivisty, neustále žádají transparentnost na ostatních a zároveň lžou ve svých pořadech o nepohodlných oponentech, aby je pošpinili (Otázky Václava Moravce, Reportéři ČT, 168 hodin). Wollner z pořadu Reportéři ČT je dokonce takový srab, že nechal odstranit ze stránek ČT svůj email, aby mu lidé nepsali, přestože ho platíte. [...]*“ (Okamura 2019p). Stejně tak jsou očerňováni zástupci akademické sféry, kteří údajně „zneužívají své postavení k probruselské politické propagaci“ a mnohdy „zneužívají svoje postavení k politické manipulaci se studenty“ (Okamura 2019q).

Celkově je možno konstatovat, že v tomto časovém období dominantně převládal jádrový znak populismu *lid nebo elity jako homogenní skupiny*, a to nejčastěji při vymezování vůči Evropské unii. K naplnění jádrového znaku populismu *antagonistický vztah mezi lidem a elitou* došlo devatenáctkrát. Antagonistické rozdělování se nejvíce projevovalo vůči odlišným etnickým skupinám. Nejméně byl kladen apel na *lid jako morálního suveréna*, celkem dvanáctkrát.

7.2 Druhé období: 25. května - 25. června

V tomto časovém úseku došlo stejně jako v předchozím období k naplnění všech vydefinovaných jádrových znaků populismu. Jádrový znak *rozdělování lidu a elit jako homogenních skupin* pokračuje při již téměř tradičním vymezování vůči elitám Evropské unie a světovým mocnostem. „*[...] Podobně jako v roce 1938 nemůžeme spoléhat na dnes již zdegenerovaný takzvaný západ reprezentovaný*

Německem a Francií, které s námi mají zlé úmysly. Jsme pro ně jenom kolonie, ve které vidí odbytíště pro své šmejdy, levnou pracovní sílu a místo, ze kterého mohou vysávat zisky. [...]“ (Okamura 2019r).

Postřehnout lze i důraz kladený na suverenitu národa, čímž je naplněn *populistický jádrový znak lid jako morální suverén*. „[...] *Globalisté a totalitní elitáři vidí, že se vše nevyvíjí přesně podle jejich představ, ale přesto je globalistická neoliberální a neomarxistická finančně-politická chobotnice při svém dobývání velmi silná. Podpořte prosím SPD v boji proti nové totalitě a ubráníme Evropu, svou vlast i své rodiny před nechutným jedovatým sluníčkářským totalitním multikulturním genderovým koktejlem, který pro nás elity přichystaly*“ (Okamura 2019s).

Tomio Okamura opětovně využíval jádrového znaku populismu *antagonistického rozdělování společnosti na „my“ a „oni“* v etnickém slova smyslu, a to nejčastěji vůči imigrantům. V příspěvku počínajícím větou „*Vidíme další zkažené plody multikulturalismu, islamizace a imigrace*“ líčí muslimské imigranty například jako agresivní násilníky českých žen, často navíc závislé na drogách (Okamura 2019t). Očerňována byla v tomto období ještě jedna etnický odlišná skupina, a to sudetští Němci. K výpadům došlo poté, co „*exministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL) hovořil o sudetácích jako o „milých krajanech*““ a účastnil se s několika dalšími politickými představiteli „[...] *sjezdu Sudetoněmeckého landsmanšaftu, který má nacistické kořeny a šíří protičeské názory. Sudetoněmecký landsmanšaft je organizací, kterou založili nacisté, fašisté a němečtí šovinisté. Podle hnutí SPD by oficiální představitelé našeho státu na taková setkání „milých krajanů“ s nacistickou minulostí jezdit neměli*“ (Okamura 2019v).

Zajímavé bylo sledovat silící anti-establishmentové apely, které jsou kritériem pro naplnění *populistického jádrového znaku antagonistického rozdělování na „my“ a „oni“*. Vláda je líčena jako nekompetentní – „*Tak to je*

šílený deficit. Vláda Andreje Babiše s ČSSD a KSČM předvádí svou prokazatelnou ekonomickou nekompetenci v přímém přenosu“ a jako viník špatných životních podmínek občanů – „Za nynější stav nese plnou odpovědnost současná vláda ČR a zejména její ministryně práce a sociálních věcí Jana Maláčová (ČSSD). Vláda utápí desítky miliard na neadresné sociální dávky nepřizpůsobivým, financování politických neziskovek, nesmyslnou inkluzi ve školství, zahraniční expedice naší armády, a přitom nemá dvě miliardy na tisíce podhodnocených lidí, kteří se starají v domovech pro seniory a hospicích o naše seniory“ (Okamura 2019w). Vládnoucí koalice pro Prahu je pak zkorumpovaná. „Piráti, Praha sobě, TOP a Starostové o sobě pořád prohlašují, jak zametou s korupcí, jak jsou transparentní a čistí, ale když to mají prokázat v praxi, tak skutek jaksi utek... Jsou to jen falešní moralisté, kteří, když se dostanou ke korýtkům, začnou u nich hlasitě a nechutně chrochtat. Kážou vodu a pijou víno...“ (Okamura 2019w).

Z vydefinovaných jádrových znaků populismu převládá v tomto období z hlediska četnosti *antagonistický vztah mezi lidem a elitou*. K jeho naplnění došlo v devatenácti příspěvcích, a to nejčastěji v podobě anti-establišmentového apelu. Jádrový znak populismu *lid nebo elity jako homogenní skupiny* byl zaznamenán patnáctkrát, a to nejhojněji při vymezení se vůči Evropské unii. Odkaz na *lid jako morální suverén* se objevoval ve srovnání s ostatními znaky pouze minimálně, a to pětkrát.

8 ZÁVĚR

Populismus jako takový je bezesporu koncept s velmi širokým záběrem. Nabízí se nám tři základní pohledy, jak k tomuto fenoménu přistupovat. Na populismus můžeme nahlížet jako na politický komunikační styl, na politickou strategii (Moffitt – Tormey 2014: 386) či na neúplnou ideologii (Mudde 2004: 544). Pro tuto práci byl využit poslední zmíněný pohled na populismus. Populismus jako neúplnou ideologii představil nizozemský politický vědec Cas Mudde. Hlavní

myšlenka populismu spočívá v představě, že společnost je rozdělena na dvě skupiny – „my“ versus „oni“, přičemž „my“ označuje běžný lid a „oni“ nepřátelské zkažené elity (Mudde – Kaltwasser 2017: 5–6). Politický vědec Francisco Panizza definoval takzvané „jádrové znaky populismu“, na nichž panuje shoda v rámci akademické obce. Jedná se o nahlížení na „lid a elity jako homogenní skupiny“; důraz na „antagonismus mezi lidem a elitou“ a vyzdvihování „lidu jako morálně čistého suveréna“. Na základě takto vydefinovaných jádrových znaků populismu byly v analytické části práce identifikovány populistické aktivity.

Cílem práce bylo analyzovat optikou konceptu populismu jakožto neúplné ideologie programatiku hnutí SPD, a následně příspěvky uveřejněné hnutím na sociální síti Facebook v období měsíc před a měsíc po konání voleb do Evropského parlamentu v roce 2019. To vše za účelem zjistit, zdali je u hnutí populismus skutečně přítomný.

V rámci programatiky byl analýze podroben oficiální politický program a rovněž volební program. U obou byly identifikovány všechny tři základní jádrové znaky populismu, a to v nadpoloviční většině prezentovaných programových bodů. Apel na *lid a elity jako homogenní skupiny* byl opakovaně užit k vykreslování nepřítele, a to převážně mezinárodních organizací jako OSN, NATO a Evropské unie. Druhý jádrový znak zaměřující se na *antagonistický vztah mezi lidem a elitou* byl v programatice zastoupen nejvíce. Zmíněný antagonismus byl uplatňován nejčastěji ve vztahu k etnicky a nábožensky odlišným skupinám, jako jsou „nepřizpůsobiví“ imigranti a muslimové a rovněž vůči establishmentu. Anti-establishmentový apel je užíván pro očerňování elit, které jsou obviněny například z tunelování, korupce, rozkrádání, sebeobohacování, a to vše na úkor lidu. Užití posledního jádrového znaku *lidu jako morálně čistého suveréna* se projevuje v důrazu na zavedení prvků přímé demokracie, jako jsou všeobecná referenda, prostřednictvím kterých by lid mohl

hlasovat o vystoupení (nejen) z Evropské unie. Hnutí zastává k Evropské unii velmi negativní postoj, což se jasně projevilo ve volebním programu. V programatice obecně je Evropská unie prezentována jako „tyranská imperialistická organizace“ uzurpující si pro sebe moc, která musí být navrácena zpět lidu a stejně tak suverenita, kterou již lidu odcizila. Na základě výsledků obsahové analýzy lze konstatovat, že programatika hnutí SDP prokazatelně obsahuje znaky populismu. Tímto nalézáme odpověď na první stanovenou výzkumnou otázku: „Vykazuje programatika hnutí znaky populismu?“.

Následně byly analýze podrobeny příspěvky uveřejněné na facebookovém profilu „Tomio Okamura - SPD“ za účelem zjistit, zda vykazují znaky populismu. Rovněž jako u programatiky i zde, v rámci sebe prezentace na sociální síti, lze konstatovat, že byla zaznamenána přítomnost všech vydefinovaných jádrových znaků populismu, a to opakovaně. Bohatě na výskyt populistických znaků bylo pak zejména první vymezené období, kde dominoval jádrový znak populismu *lid nebo elity jako homogenní skupiny*, prostřednictvím kterého byla vymezena Evropská unie jako nepřítel. Patrné bylo i uplatňování *antagonistického vztahu mezi lidem a elitou*. Během prvního období byl tento vztah uplatňován nejhojněji vůči etnicky odlišným skupinám, u nichž byla jasně viditelná snaha tyto skupiny očernit. Jako logický důvod tohoto počínání se nabízí předvolební atmosféra, kdy SPD ubírala pozornost tímto směrem. Zdůrazňovala to, na čem ideologicky nejvíce staví a obecně můžeme říci, že na širší okruh témat v tomto časovém úseku jednoduše nebyl prostor. Ve druhém vymezeném období antagonistické rozdělování nabíralo více anti-establishmentový směr. Vláda byla tak prezentována jako neschopná, „zkorumpovaná“ nebo lhostejná. Nejméně přítomný ze zmíněných tří vydefinovaných jádrových znaků populismu byl odkaz *lid jako morálního suveréna*. K jeho naplnění docházelo v příspěvcích, které upozorňovaly na ztrátu suverenity a apelovaly na nutnost navrátit odcizenou moc zpět do rukou „slušného lidu“. Ve výsledku je tak možné prohlásit, že aktivity prezentované na

sociální síti Facebook prokazatelně taktéž (jako programatika) vykazují znaky populismu.

Na základě celkových výsledků obsahové analýzy, díky které byla u hnutí SPD prokázána přítomnost populistických znaků, lze odpovědět na třetí a poslední výzkumnou otázku, která zní: „Je možné označit SPD skutečně za populistický subjekt?“. Za předpokladu, že na populismus budeme nahlížet konceptem neúplné ideologie a přítomnost populismu dokazovat za podmínky naplnění jádrových znaků populismu, pak lze skutečně označit hnutí SPD za populistický subjekt.

9 ZDROJE

Albertazzi, Daniele – McDonnell, Duncan (2008). *Twenty-first century populism: the spectre of western European democracy* (New York: Palgrave Macmillan).

Balcare, Ilze (2017). What Does Populism Really Mean? A Political Science Perspective. In: Kudors, Andis – Pabriks, Artis eds., *The rise of populism: lessons for the European Union and the United States of America* (Riga: University of Latvia Press), s. 11–17.

Canovan, Margaret (1999). Trust the people! Populism and the two faces of Democracy. *Political Studies* 47 (1), s. 2–16.

Freeden, Micheal (1998). Is nationalism a distinct ideology? *Political Studies* 46 (4), s. 748–765.

Havlík, Vlastimil – Pinková, Aneta (2012). Populisté, protestní strany, outsideri? Několik poznámek ke konceptualizaci populistických politických stran. *Rexter* 10 (2), s. 121–153.

Kubát, Michal (2016). Úvod do studia populismu. In: Kubát, Michal – Mejstřík, Martin – Kocian, Jiří eds., *Populismus v časech krize* (Praha: Karolinum), s. 12–24.

Laclau, Ernesto (2005). *On populist reason* (New York: Verso).

Moffitt, Benjamin – Tormey, Simon (2014). Rethinking Populism: Politics, Mediatization and Political Style. *Political Studies* 62 (2), s. 381–394.

Mudde, Cas – Kaltwasser, Cristóbal Rovira (2017). *Populism: A Very Short Introduction* (New York: Oxford University press).

Mudde, Cas (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition* 39 (4), s. 541–563.

Mudde, Cas (2007). *Populist radical right parties in Europe* (New York: Cambridge University Press).

Müller, Jan-Werner (2017). *Co je to populismus?* (Praha: Dybbuk).

Pabriks, Artis (2017). Foreword. In: Kudors, Andis – Pabriks, Artis eds., *The rise of populism: lessons for the European Union and the United States of America* (Riga: University of Latvia Press), s. 5–11.

Panizza, Francisco (2005): Introduction: populism and the mirror of democracy. In: Panizza, Francesco, eds., *Populism and the Mirror of Democracy* (London: Verso), s. 1–31.

Pauwels, Teun (2014). *Populism in Western Europe: Comparing Belgium, Germany and the Netherlands* (Abingdon: Routledge).

Svačinová, Petra (2018). Poučení z chyb Úsvitu: Svoboda a přímá demokracie. In: Kopeček, Lubomír – Hloušek, Vít – Chytilík, Roman – Svačinová, Petra, *Já platím, já rozhoduji! Političtí podnikatelé a jejich strany* (Brno: B&P Publishing), s. 165–196.

Weyland, K. (2017). Populism: A Political-strategic Approach. In: Kaltwasser, Rovira – Taggart, Paul – Ochoa Espejo, Paulina eds., *The Oxford Handbook of Populism* (New York: Oxford University Press), s. 1–31.

Internetové zdroje

LIDOVKY.cz (2018). *Neexistující pseudokoncentrák, miní Rozner o Letech. Míří na něj trestní oznámení*. 5. 2. 2018 (https://www.lidovky.cz/domov/tomio-okamura-spd-miroslav-rozner-koncetracni-tabor-lety-romove.A180205_101937_ln_domov_rsa, 1. 4. 2020).

SPD - Svoboda a přímá demokracie (2016). *Česká republika – náš bezpečný domov, naše úspěšná budoucnost.* 8. 3. 2016 (<https://www.spd.cz/uploads/stranky/1/dokumenty/ceska-republika-nas-bezpecny-domov-nase-uspesna-budoucnost.pdf>, 10. 4. 2020).

SPD - Svoboda a přímá demokracie (nedatováno a). *POLITICKÝ PROGRAM SPD* (<https://www.spd.cz/program>, 10. 4. 2020).

SPD - Svoboda a přímá demokracie (nedatováno b). *VOLEBNÍ PROGRAM SPD* (<https://www.spd.cz/program>, 10. 4. 2020).

Volby.cz (2017). *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS).* 2017 (<https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>, 12. 2. 2020).

Volby.cz (2019). *Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 24.05. – 25.05.2019.* 2019 (<https://www.volby.cz/pls/ep2019/ep11?xjazyk=CZ>, 12. 2. 2020).

Sociální síť

Okamura, Tomio (2019a). Tomio Okamura - SPD. *Facebook.* 28. 4. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2539768262700640>, 14. 4. 2020)

Okamura, Tomio (2019b). Tomio Okamura - SPD. *Facebook.* 13. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/watch/?v=423863315103253>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019c). Tomio Okamura - SPD. *Facebook.* 10. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2560622903948509>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019d). Tomio Okamura - SPD. *Facebook.* 17. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2567159779961488>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019e). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 16. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2573298446014288>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019f). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 18. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2575304082480391>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019g). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 30. 4. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2543207052356761>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019h). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 5. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/watch/?v=652414721870774>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019i). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 1. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2543238372353629>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019j). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 11. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2553117978032335>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019k). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 21. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2580605548616911>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019l). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 12. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2558430437501089>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019m). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 4. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2550197101657756>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019n). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 6. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2553867067957426>, 15. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019o). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 15. 5. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2565901940087272>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019p). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 28. 4. 2019 (<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2539768262700640>, 14. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019q). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 13. 5. 2019
(<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2555262217817911>, 15. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019r). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 1. 6. 2019
(<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2596654310345368>, 13. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019s). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 6. 6. 2019
(<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2607341485943317>, 13. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019t). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 3. 6. 2019
(<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2596699827007483>, 13. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019u). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 7. 6. 2019
(<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2611556262188506>, 13. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019v). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 4. 6. 2019
(<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2604072852936847>, 13. 4. 2020).

Okamura, Tomio (2019w). Tomio Okamura - SPD. *Facebook*. 2. 6. 2019
(<https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/2598355493508583>, 13. 4. 2020).

10 RESUMÉ

The content of my bachelor thesis is an analysis of the Czech SPD movement. The main goal was to find out whether it was a populist entity or not. There is no consensus on the definition of „populism“ within the academic community, but there are several basic approaches on how to understand populism. It might be a specific political style, a strategy or what Cas Mudde defines as a thin-centered ideology. In my work I used the last approach.

To his theory I added the findings of Francisco Panizzi, who defined the so-called „core features of populism“. These points are: 1) the people and the elites as homogeneous groups; 2) the antagonistic relationship between the people and the elites; 3) the people as a moral sovereign.

In the analytical part of my work, the attention was focused on the official political and election programmes of the movement and their activities on the social network Facebook. If one of the defined „core features of populism“ was fulfilled, then the programme point or social media post was marked as populist. The aim of this bachelor thesis was to find out whether the programmes and social network activities show signs of populism and finally, whether we can really label the SPD as a populist entity. As a result it turned out, that both the programmes and the posts on the social network Facebook contain signs of populism and therefore under specific conditions we can actually label the SPD as a populist entity.